DOMSTOLENS DOM
av den 13 mars 1984*

I mål 16/83

har Landgericht München II (tionde brottmålsavdelningen) till domstolen gett in en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 177 i fördraget i det brottmål som pågår vid den nationella domstolen mot

Karl Prantl

för överträdelse av "Weingesetz" (vinlagen). Begäran avser tolkningen av artiklarna 30 och 36 i fördraget.

DOMSTOLEN

sammansatt av ordföranden J. Mertens de Wilmars, avdelningsordförandena T. Koopmans och Y. Galmot samt domarna P. Pescatore, Mackenzie Stuart, A. O'Keeffe, G. Bosco, O. Due och U. Everling,

generaladvokat: Sir Gordon Slynn,
justitiesekreterare: P. Heim,

meddelar följande

dom

DOMSKÄL

1 Genom beslut av den 12 januari 1983, som inkom till domstolen den 28 januari 1983, har Landgericht München II enligt artikel 177 i fördraget ställt två frågor om tolkningen av artiklarna 30 och 36 i fördraget för att kunna bedöma om 17 § i den tyska förordningen om vin, likörvin och vinbaserade drycker av den 15 juli 1971 (Bundesgesetzblatt 1971, första delen, s. 926) (nedan kallad vinlagen) är förenlig med gemenskapsrätten.

* Rättegångsspråk: tyska.

2 Dessa frågor har ställts inom ramen för ett brottmål mot en italiensk medborgare, vinhandlaren Karl Prantl, som åtalats för att i Förbundsrepubliken Tyskland under tiden 3 december 1980 – 10 september 1981 fortlöpande ha importerat, lagerfört och sålt italienskt rödvin från vinfirman Martini i Girlan (Bolzanoprovinsen – Trentino Alto Adige) och därvid ha använt s.k. Bocksbeutelflaskor på ett otillåtet sätt.

3 Bocksbeutelflaskan har en karakteristisk bukig form. I denna flaska saluförs kvalitetsvin fso som framställs i Franken, det s.k. badisches Frankenland och fyra andra kommuner i de centrala delarna av Baden. I Franken har denna flaska använts i flera hundra år.

4 Även i Bolzanoprovinsen i Italien har Bocksbeutelflaskan använts i mer än hundra år. Den traditionella italienska Bocksbeutelflaskan är något rundare än den frankiska och har en något kortare hals.

5 I 17 § i den tyska vinlagen föreskrivs, i dess lydelse vid tidpunkten för de omständigheter som är föremål för rättegången vid den nationella domstolen:

"Endast kvalitetsvin fso från det specificerade området Franken, från badensiska Taubertal och Schüpfergrund samt kommunerna Neuweier, Steinbach, Umweg och Varnhalt får saluföras i traditionella Bocksbeutelflaskor",

och i 23 § andra stycket föreskrivs:

"Det är enligt 67 § andra stycket nr 2 i vinlagen straffbart att i strid med 17 § saluföra andra produkter i Bocksbeutelflaskor än de där angivna."

6 Den 6 juli 1982 frikändes Karl Prantl av Amtsgericht i Miesbach eftersom rätten visserligen fann att de flaskor som han använt var traditionella Bocksbeutelflaskor i enlighet med 17 § i vinlagen men gjorde bedömningen att den bestämmelsen på grund av artiklarna 30 och 36 i fördraget inte var tillämplig.

7 Allmänna åklagaren överklagade detta utslag till Landgericht München II på den grunden att 17 § i vinlagen dels inte är en kvantitativ importrestriktion i strid med artikel 30 i fördraget, dels är berättigad med hänsyn till konsumentskydd och skydd för gott handelsskick.

8 Landgericht har funnit att de flaskor som användes av Karl Prantls företag "mycket liknar den frankiska Bocksbeutelflaskan" och är även benägen att

betrakta dessa flaskor som traditionella Bocksbeutelflaskor i enlighet med 17 § i vinlagen. Den undrar dock om denna bestämmelse är förenlig med artiklarna 30 och 36 i fördraget vid import av vin från en annan medlemsstat.

9 Landgericht München II har ansett det nödvändigt att få domstolens svar på följande tolkningsfrågor innan den meddelar dom i brottmålet:

"1. Har 17 § i lagen om vin, likörvin och vinbaserade drycker av den 15 juli 1971 (vinlagen) motsvarande verkan som en enligt artikel 30 i EEG-fördraget förbjuden kvantitativ importrestriktion?

2. Kan 17 § i vinlagen, med hänsyn till de särskilda omständigheterna i målet i fråga, tillämpas för att skydda de intressen som anges i artikel 36 i EEG-fördraget?"

10 Som Förbundsrepubliken Tysklands regering med rätta påpekat, kan domstolen inte inom ramen för artikel 177 i fördraget uttala sig om tolkningen och giltigheten av nationella rättsregler. Den kan dock, som den upprepade gånger har fastställt, förse den nationella domstolen med den tolkning av gemenskapsrätten som denna behöver för att lösa det problem som förelagts den.

11 Mot denna bakgrund går frågorna således ut på om artiklarna 30 och 36 i fördraget skall tolkas så att de hindrar bestämmelser av det slag som föreskrivs i ifrågavarande nationella lagstiftning.

Tillämpningen av gemenskapsbestämmelserna om den gemensamma organisationen av marknaden för vin

12 Inledningsvis skall kommissionens huvudståndpunkt prövas, som går ut på att det inom ramen för den gemensamma organisationen av marknaden för vin finns ett uttömmande regelverk på gemenskapsnivå, som omfattar alla nödvändiga bestämmelser om presentation av vin och användningen av vissa behållare för att göra det möjligt att skilja mellan olika viners kvalitet och ursprung. Kommissionen drar av detta slutsatsen att det numera finns överordnade gemenskapsrättsliga bestämmelser och att medlemsstaterna sedan ikraftträdandet av dessa bestämmelser inte längre har behörighet att på området i fråga upprätthålla eller föreskriva om nationella åtgärder.

13 Det är riktigt att när bestämmelserna om en gemensam marknadsorganisation kan anses utgöra ett komplett system har medlemsstaterna inte längre någon behörighet på området, om inte annat särskilt föreskrivs i gemenskapsrätten.

14 Det är även sant att man vid tiden för de händelser som den nationella domstolen har att ta ställning till kunde betrakta gemenskapsrättsakterna om den gemensamma organisationen av marknaden för vin som ett komplett system, (särskilt rådets förordning nr 337/79 av den 5.2.1979 om den gemensamma organisationen av marknaden för vin, EGT L 54, s. 1, fransk version; rådets förordning nr 355/79 av den 5.2.1979 om allmänna bestämmelser om beskrivning och presentation av vin och druvmust, EGT L 54, s. 99, fransk version; kommissionens förordning nr 2164/80 av den 8.8.1980 om den sjunde ändringen av förordning nr 1608/76 om tillämpningsföreskrifter för beskrivning och presentation av vin och druvmust, EGT 214, s. 1, fransk version; kommissionens förordning nr 997/81 av den 26.3.1981 om tillämpningsföreskrifter för beskrivning och presentation av vin och druvmust, EGT L 106, s. 1, fransk version; vid översättningen fanns ingen svensk version av de nämnda förordningarna att tillgå). I synnerhet gäller detta i fråga om priser och intervention, handeln med tredje land, regler för produktion och vissa enologiska metoder samt regler för beskrivning av vin och etikettering.

15 Det skall dock noteras att artikel 54.1 i förordning nr 337/79 uttryckligen föreskriver följande: "Vid behov skall rådet, på förslag från kommissionen och med kvalificerad majoritet, anta bestämmelser om beskrivning och presentation av de produkter som räknas upp i artikel 1. Till dess att de bestämmelser som avses i första stycket börjar tillämpas skall de regler som medlemsstaterna antagit på området gälla". Förordning nr 355/79 preciserar endast, i artikel 40, att användningen av behållare kan komma att underordnas vissa, ännu ej fastställda, villkor för att särskilt säkerställa att det är möjligt att skilja mellan olika produkters kvalitet och ursprung och, i artikel 43, att beskrivning och presentation av vin inte får vara sådana att det kan skapa oklarhet om en produkts egenskaper, ursprung och sammansättning. Vad gäller skydd för vissa särskilda former på flaskor så skyddas endast användningen av flaskor av typen "flûte d'Alsace", genom artikel 18 i förordning nr 997/81.

16 Vad gäller frågan om flaskornas form och skyddet av denna, vilket är av underordnad natur i förhållande till de grundläggande principerna för en gemensam marknadsorganisation, kan man inte av bestämmelserna om skydd av flaskor av typen "flûte d'Alsace" dra slutsatsen att gemenskapens lagstif-

tare har uttömt sin behörighet enligt den ovan nämnda artikel 54. I detta avseende kan det även påpekas att det inom gemenskapen sedan flera år pågår förhandlingar i syfte att skapa ett skydd för Bocksbeutelflaskan och att flera förslag till förordningar utan framgång har utarbetats i detta syfte. Det framgår sålunda att det skydd som gemenskapens lagstiftning säkerställer för flaskor av typen "flûte d'Alsace" inte är avsett att vara det enda förekommande. Den redan nämnda artikel 54.1 i förordning nr 337/79 tillåter därför att de regler som antagits av medlemsstaterna bibehålls, förutsatt att de inte strider mot artikel 30 och följande i fördraget.

17 Under dessa omständigheter kan kommissionens huvudståndpunkt inte godtas och de frågor som den nationella domstolen ställt om tolkningen av artiklarna 30 och 36 i fördraget måste således besvaras.

Artikel 30 i fördraget (första frågan)

18 Med denna fråga vill den nationella domstolen huvudsakligen veta om artikel 30 i fördraget skall tolkas så att det är en åtgärd med motsvarande verkan som en kvantitativ restriktion när en medlemsstat vid import av vin från en annan medlemsstat tillämpar bestämmelser varigenom användningen av en flaska med en viss form förbehålls åt vissa inhemska producenter och all användning av en liknande flaska beivras.

19 Förbundsrepubliken Tysklands regering har gjort gällande att den omtvistade bestämmelsen i vinlagen inte omfattas av artikel 30 i fördraget eftersom den

— inte är en nationell åtgärd som kan ha någon påtaglig inverkan på handeln inom gemenskapen,

— utan åtskillnad tillämpas på både inhemska och importerade varor,

— endast rör användningen av den traditionella Bocksbeutelflaskan och således normalt inte gäller de importörer som använder liknande flaskor, vilka på något sätt, även obetydligt, skiljer sig från originalflaskan,

— är berättigad med hänsyn till konsumentskydd och gott handelsskick, eftersom den ursprungliga Bocksbeutelflaskan skall betraktas som en indirekt geografisk ursprungsbeteckning.

20 För det första skall det erinras om att artikel 30 i fördraget förbjuder alla åtgärder med motsvarande verkan som kvantitativa restriktioner i handeln mellan medlemsstaterna. För att åtgärderna i fråga skall anses bryta mot detta förbud räcker det att de är ägnade att direkt eller indirekt, faktiskt eller potentiellt hindra handeln mellan medlemsstaterna; de måste alltså inte nödvändigtvis vara av ett sådant slag att de märkbart påverkar handeln inom gemenskapen.

21 För det andra skall det noteras, som domstolen flera gånger har fastställt, att nationella bestämmelser om saluföringen av en vara omfattas av förbudet i artikel 30 i fördraget även om de utan åtskillnad är tillämpliga på både inhemska och importerade varor, om de i praktiken har en skyddande verkan som gynnar en typisk inhemsk produktion och som i samma utsträckning missgynnar olika kategorier av varor från andra medlemsstater.

22 En sådan bestämmelse som 17 § i vinlagen, som förbehåller användningen av en flaska med en viss form åt vissa inhemska vinproducenter, har skyddande verkan i den mån den gynnar dessa producenter i förhållande till producenter i andra medlemsstater som traditionellt tappar sitt vin på flaskor med samma eller liknande form.

23 Om producenterna i den exporterande medlemsstaten önskar saluföra sitt vin i den medlemsstat där de bestämmelser har antagits som är föremål för rättegången vid den nationella domstolen är de tvungna att tappa vinet på andra flaskor än de som traditionellt används både i ursprungslandet och på marknaden i de andra medlemsstaterna. Saluföringen av dessa viner försvåras eller fördyras därför, särskilt på grund av de extra kostnader som orsakas av att de måste förpackas på ett särskilt sätt för att följa de bestämmelserna på den marknad där de skall avsättas. Dessutom går dessa producenter miste om den kommersiella fördel som det kan innebära för dem att, på den marknad där ifrågavarande bestämmelser tillämpas, använda den förpackning som traditionellt används i ursprungslandet eller -regionen.

24 Det framgår alltså att bestämmelser av detta slag, trots att de utan åtskillnad är tillämpliga på både inhemska och importerade varor, i praktiken har skyddande verkan. De omfattas således av förbudet i artikel 30 i fördraget.

25 För det tredje är det riktigt, vilket domstolen flera gånger har fastställt, att de hinder för den fria rörligheten inom gemenskapen som orsakas av skillnader mellan nationella bestämmelser, så länge det inte finns ett gemensamt uttömmande regelverk vad gäller förpackningar för varorna i fråga, skall

godtas, i den mån dessa bestämmelser tillämpas utan åtskillnad på både inhemska och importerade varor och kan anses vara nödvändiga för att tillgodose tvingande hänsyn, särskilt vad gäller konsumentskydd och gott handelsskick.

26 Det kan inte förnekas att bestämmelser i lag eller annan författning som syftar till att förhindra att konsumenterna förväxlar vin med olika ursprung och kvalitet i princip är befogade. Denna strävan är särskilt förståelig på vinområdet där tradition och särprägel är viktigt. Härom sägs f.ö. i det andra övervägandet i ingressen till förordning nr 355/79 att "syftet med all beskrivning och presentation av vin skall vara att ge så exakt och noggrann information som krävs för att den eventuella köparen eller de offentliga organ som skall leda och kontrollera handeln med dessa produkter skall kunna bedöma dessa; för att uppnå detta syfte skall därför lämpliga regler införas", och i det tredje stycket att "berörda personer bör få bästa möjliga information, varvid olika seder och traditioner såväl i medlemsstaterna som i tredje land samt gemenskapsrättens utveckling skall beaktas".

27 När det skall avgöras om nationella bestämmelser för att skydda en indirekt geografisk ursprungsbeteckning får förbjuda saluföringen av vin importerat i en viss typ av flaska med hänvisning till konsumentskyddet, skall det påpekas att konsumentskyddet och skyddet för gott handelsskick vad gäller presentation av vin inom ett system med en gemensam marknad skall säkerställas genom ömsesidig respekt för goda och traditionella handelsbruk i de olika medlemsstaterna.

28 I detta hänseende framgår det av vad som anförts inför domstolen att flaskor av samma typ som Bocksbeutelflaskan, eller som endast skiljer sig från denna på ett sätt som knappt är märkbart för konsumenten, traditionellt används för saluföring av vin från vissa regioner i Italien. Ensamrätten till användningen av en viss typ av flaska med stöd av nationella bestämmelser i en medlemsstat får således inte användas för att hindra import av vin från en annan medlemsstat, vilket med stöd av ett gott och traditionellt handelsbruk som praktiseras i den medlemsstaten har tappats på flaskor med samma eller liknande form.

29 Den tyska regeringen har gjort gällande att konsumenterna vilseleds om vin med olika ursprung saluförs i samma typ av flaska. Det skall dock här påpekas att gemenskapsbestämmelserna om etikettering av vin, särskilt artiklarna 12–18 i förordning nr 355/79 om etikettering av kvalitetsvin som framställs

i specificerade områden, innehåller synnerligen detaljerade bestämmelser som kan motverka de befarade förväxlingarna.

30 Svaret på den första frågan blir således följande. Artikel 30 i fördraget skall tolkas så att det är en åtgärd med motsvarande verkan som en kvantitativ restriktion när en medlemsstat vid import av vin från en annan medlemsstat tillämpar nationella bestämmelser som förbehåller användningen av flaskor med en viss form åt vissa inhemska producenter även då flaskor med denna eller liknande form i enlighet med gott och traditionellt handelsbruk används i ursprungslandet.

Artikel 36 i fördraget (andra frågan)

31 Med denna fråga vill den nationella domstolen huvudsakligen veta om något av de undantag från den grundläggande principen om fri rörlighet för varor som räknas upp i artikel 36 i fördraget kan rättfärdiga tillämpningen av en bestämmelse som förbehåller användningen av en flaska med en viss form åt en grupp inhemska vinproducenter.

32 I detta sammanhang har Förbundsrepubliken Tysklands regering för det första gjort gällande att 17 § i vinlagen är berättigad av hänsyn till allmän ordning i enlighet med artikel 36 i fördraget, eftersom den innehåller föreskrifter som är straffsanktionerade.

33 Det skall påpekas att det inte är tillräckligt att en bestämmelse är straffsanktionerad för att man skall kunna hänvisa till allmän ordning i enlighet med artikel 36 i fördraget.

34 Förbundsrepubliken Tysklands regering har för det andra hävdat att presentationen av vin från Franken och Baden i den traditionella Bocksbeutel-flaskan är en indirekt geografisk ursprungsbeteckning och således utgör en industriell och kommersiell äganderätt för de i regionen etablerade producenterna, vilken kan ges rättsligt skydd genom de ifrågasatta bestämmelserna.

35 I detta avseende och utan att det är nödvändigt att besvara de rättsliga frågor som väckts genom detta påstående, räcker det att påpeka att de producenter som traditionellt använder flaskor med en viss form inte framgångsrikt kan åberopa en industriell och kommersiell äganderätt för att hindra import av

vin från en annan medlemsstat, vilket har tappats på flaskor med samma eller liknande form med stöd av ett gott och traditionellt handelsbruk i den staten.

36 Slutligen har Förbundsrepubliken Tysklands regering påpekat att en tysk organisation kallad "Frankenwein-Frankenland e. V.", som bl.a. har till uppgift att säkerställa att Bocksbeutelflaskan endast används för vin från Franken, den 4 juni 1978 registerade ett kollektivmärke som återger en traditionell Bocksbeutelflaska försedd med en figuretikett. Regeringen drar härav slutsatsen att denna organisation är innehavare av en industriell och kommersiell äganderätt och att det registrerade märkets värde skulle skadas om den traditionella Bocksbeutelflaskan fick användas för vin med annat ursprung.

37 Det faktum att en producentorganisation registrerat ett kollektivmärke som återger en flaska med en viss form försedd med en figuretikett och det skydd som detta märke ger är utan betydelse för frågan om huruvida nationella bestämmelser som förbehåller användningen av en flaska med samma form åt vinproducenter från vissa områden är befogade med hänsyn till artikel 36 i fördraget.

38 Svaret på den andra frågan blir således följande. Artikel 36 i fördraget skall tolkas så att åtgärder med motsvarande verkan som kvantitativa importrestriktioner vilka följer av nationella bestämmelser som förbehåller användningen av en vinflaska med en viss form åt vissa inhemska producenter eller handlare är inte berättigade

— av hänsyn till allmän ordning, oavsett om bestämmelsen är straffsanktionerad eller inte,

— av hänsyn till skyddet för industriell och kommersiell äganderätt med motiveringen att en sådan flaska traditionellt används av de inhemska producenterna, om identiska eller liknande flaskor används i en annan medlemsstat i enlighet med gott och traditionellt handelsbruk vid saluföring av vin från den staten.

Rättegångskostnader

39 De kostnader som har förorsakats Förbundsrepubliken Tysklands regering, Italiens regering och Europeiska gemenskapernas kommission, som har inkommit med yttrande till domstolen, är inte ersättningsgilla. Eftersom

förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den domstolen att besluta om rättegångskostnaderna.

På dessa grunder beslutar

DOMSTOLEN

– angående de frågor som genom beslut av den 28 januari 1983 förts vidare av Landgericht München II – följande dom:

1) **Artikel 30 i fördraget skall tolkas så att det är en åtgärd med motsvarande verkan som en kvantitativ restriktion när en medlemsstat vid import av vin från en annan medlemsstat tillämpar nationella bestämmelser som förbehåller användningen av en flaska med en viss form åt vissa inhemska producenter, om flaskor med denna eller liknande form i enlighet med gott och traditionellt handelsbruk används i ursprungslandet.**

2) **Artikel 36 i fördraget skall tolkas så att åtgärder med motsvarande verkan som kvantitativa importrestriktioner vilka följer av nationella bestämmelser som förbehåller användningen av en vinflaska med en viss form åt vissa inhemska producenter eller handlare inte är befogade**

   — **av hänsyn till allmän ordning, oavsett om bestämmelsen är straffsanktionerad eller inte,**

   — **av hänsyn till skyddet för industriell och kommersiell äganderätt med motiveringen att en sådan flaska traditionellt används av de inhemska producenterna, om identiska eller liknande flaskor används i en annan medlemsstat i enlighet med gott och traditionellt handelsbruk vid saluföring av vin från den staten.**

Mertens de Wilmars Koopmans Galmot Pescatore

Mackenzie Stuart O'Keeffe Bosco Due Everling

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 13 mars 1984.

På justitiesekreterarens vägnar
J. A. Pompe
Biträdande justitiesekreterare

J. Mertens de Wilmars
Ordförande